«Алтаргана» - 2012» нааданиие үгтуулан

Уран гартан

ЗҮҮДЭНДЭ ХАРАГДАҺАН ДҮРСЭНҮҮД

Үнэхөөрөө, хүнэй арга боломжо хизаарлагдаагүй элбэг, дүндаршагүй баян гээшэ ха. Үргэн Буряад дайдамнай байгаалиин бэлэглэһэн гайхамшаг уран шэдитэ арга шадал, талаан бэлигтэй зоноор суурхадаг. Хэр үгһаа хойшо үе үедөө бэлиг шадабарияа хубаалдан, үри хүүгэдөө һурган, уг дамжуулдаг байгаа. Элинсэгүүдэймнай заяа заршам хэтын хэтэдээ мартагдашагүй үнзэгыгөөр байдалдамнай шэнгэнхэй.

ТҮРЭҺЭН БУРЯАД ОРОНҺОО ХОЛО

Улаан-Үдэдэ түрэһэн Маша басаганай 5-тайхан байхадань, гэртэхинь Хойто Зүг руу зөөһэн юм. 16-тай болоходоо, Маша өөрөө аяар холын Санкт-Петербург ошоһон юм. Оройдоол 10-дахи класс дүүргэһэн хадаа, дунда һургуули түгэсэхэ хүсэлэнтэй, юрын ПТУ-да һурахаяа ороходонь, тэндэнь керамикын таһаг байгаа. Тиигэжэ Мария керамика үйлэдбэриин эхин шата шудалжа захалаа. Тэрэнь ехэ һонин оньһотой хүдэлмэри байшоо. Шабараар элдэб зүйл дархалаад, тэрэнээ пеэшэн соо шатаагаад, глазурь, үнгэтэ будагаар шэрдэхэдэнь, ехэ гоё бүтээлнүүд боложо эхилээ. Мария Инкижинова энэ мэргэжэлээр ехэтэ һонирхон, саашаа Техническэ университедтэ инженер- технолог боложо гараһан юм.

ҮНЭН ХАРГЫ ЗААГШАД

Санкт-Петербургда һураха үедэнь тэндэхи дасанай шэрээтэ байһан Данзан-Хайбзан Самаев Маша басаганай бүтээлнүүдые хараад, буряадай заншалта шэглэл шэлэн абажа хүдэлхэ байгааш гэжэ хэлдэг бэлэй. Мүн тиихэдэ дээдэ һургуулиин зурагай багша Виктор Петров найдал үгэжэ байһан Марияда заабол зүүн зүгэй шэглэлээр ажаллабал, шамда тараха гэжэ ойлгуулдаг һэн. Залуу инженерэй дипломно ажалынь орон дэлхэйдээ дээжэ сэржэм үргэдэг сүгсэ - амһарта дархалһан байна. Тэрэниинь гоё һайханаар глазурь шэнжэ, будагаар багшань шэмэглээ һэн.

ЗҮҮДЭНДЭНЬ ЕРЭҺЭН ҮЗЭГДЭЛНҮҮД

Мария одоол түрэһэн Улаан-Үдэеэ бусаад байхадаа, гэнтэ интернет холбоогоор бөө шажанай элдэб хэрэгсэлнүүдые наймаанда харажархёо. Тэндэнь модоор болон заанай яһаар бүтээгдэһэн һүлдэ тэмдэгүүд, ехэ һонин зүйлнүүд табяатай байба. Тэдэниие Мария ехэтэ һонирхон үзэжэ, һажаалдан зуража эхилбэ. Эгээл энэ үедэ досоонь ямар бэ даа һонин, анхан үзэгдөөгүй һанал, хүсэл бии болошоо бэлэй. Уданшьегүй ямар нэгэ үргэл хэхэеэ түрэлхидтэеэ дахалдан ошоходоо, бөө удаганай элдэб хэрэгсэл зүйлнүүдые анхаран хараад, өөрөөшье ойлгохоор бэшэ сэдьхэлэй байдалда ороо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо урид хараһан дүрсэнүүдынь зүүдэндэнь харагдадаг боложо, одоол Мария тиихэдэнь, эдэ бүгэдые дархалха, бүтээхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдэрээ. Энэнь хадаа элинсэгүүдэй заршам, дархаша угайнь татаса байгаа хаш.

ГЭНТЭ ЕРЭҺЭН ТУҺАЛАМЖА

Багахан үхибүүгээ абаад, гэртээ һуухадаа, юу хэхэб даа, ажалда гараха бэшэш. Энэл үедэ Мария Инкижинова Улаан-Үдын ажал зууршалдаг түб ерэжэ, бага олзын хэрэг эрхилэгшэдые дэмжэлгын программада хабаадалсаба. Өөрынгөө бүтээлнүүдые абаад, мүн тусхай бизнестүсэб зохёогоод, харалганда илажа гараа. "Намайе тэндэ ехэтэ дэмжэжэ, үмсын хэрэг эрхилжэ шадахаш гэжэ найдаһандань тэдэндэ ехэ баярые хүргэнэб,"- гэжэ Мария Владимировна хэлэнэ. Тус программын гуримаар үгтэһэн 58 мянган түхэригтэнь Санкт-Петербургһаа муфельна пеэшэ захин асараад, бэшэ мүнгэндэнь шабар, будаг, шэрэ гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүдые худалдан абаа һэн. Тиигээд лэ, үмсын хэрэг эрхилжэ эхилээ. Түрэл нютагһаа холо үндыһэн Мария буряад угсаатанайнгаа ёно заншал, түүхэтэ байдал, түрэл хэлэнтэеэ дутөөр танилсажа эхилээ. Юуб гэхэдэ, эдэ бүгэдые шэнжэлжэ үзэнгүй, яагаад үнэмшэмэ һайхан бүтээлнүүдые дархалхаб даа?!

ДҮТЫН БОЛОН ХОЛЫЕ ХАРАҺАН ТҮСЭБҮҮД

Мария элдэб бүтээлнүүдээ наймаанһаа худалдан абаһан шабараар дархалдаг. Тиимэһээ мүнөө зундаа Буряад ороной хүдөө газарнуудаар шабар бэдэрэн, малтажа абадаг болохо хүсэлэнтэй. Улаан-Үдэдэ иимэ адли ажал бүтээдэг зонуудтай үшөө танилсаадуй. Тэрэнэй мэдэһээр, манай эндэ иимэ дархашуул үгы шахуу, харин Эрхүү хотодо бии. Тэдэнтэй танилсажа, ажалыень харахаяа Мария һанана. Мүн тиихэдэ ажалаа үргэдхэжэ, нэгэ хэды хүнүүдтэй суг ажаллаха түсэб табинхай. Нэмэжэ хэлэбэл, манай эндэ бүтээгдэһэн сувенир, гар бэлэгүүд, гоёолто зүйлнүүд ехэ хомор, наймаанда табяатай эд бараан Хитад, Монгол оронуудта дархалагдаһан. Харин манай нютагта хэгдэһэн бүтээлнүүд үсөөн. Марияын гэр бүлэ городой захада гэр баринхай, тэндээ өөрын ажалай байратай болохоёо һанана. Иимэл даа, эрмэлзэл дүүрэн, урагшаа һанаатай залуушуул. Ажалгүй залуушуул мүнөө үедэ ехэ олон гэжэ мэдээжэ. Энэ хөөрөөнэй гол нюур болохо Мария Владимировна Инкижинова бүгэдэндэ жэшээ боломоор ха. Гэртээ юрэ һууха бэшэ, өөртөө таарама ажал өөрөө зохёогоод, үшөө ондоо хүнүүдтэ ажал олгуулха хүсэлэнтэй ябаһан хүнэй ажал хэрэг, одо заяан өөдөө байг лэ даа.

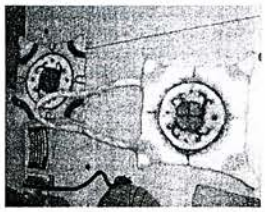

Цырегма САМПИЛОВА,
М.В. ИНКИЖИНОВАГАЙ гэр булын архивһаа фото-зураг ууд абтаба.

ОЛОН ЖЭЛНҮҮДЫЕ ХОЛБОҺОН "БУРЯАД ҮНЭНЭЙ" УРИЛДААН

Һайхан заншалта ёһоороо май һарын эхиндэ спортын зунай халаанние манай "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшанай шанда хүртэхын тула хүнгэн атлетикын эстафетэ нээбэ. Урда жэлнүүдтэ орходоо, тус хэмжээ ябуулга майн 6-да үнгэргэгдөө.

Хараад үзэхэдэ, эстафетэ үнгэргэлгэ, хүнүүдэй хабаадалга олон юумэнһээ дулдыдаа – дулаан уларил, Илалтын проспект үгтөө... Тэзд мүнөө жэл оройдоол 70 команда хабаадаа. Зарим жэлнүүдтэ 100 гаран команда гү, али нэгэ мянган хүнһөө олон хүн спортын зунай халаанние нээдэг байгаа.

Хэды тиигэбэшье, эстафетын ахамад судья Надежда Суворова баяртай байһанаа мэдүүлээ: "Һүүлэй үедэ хотын захиргаан, полиции иимэ хэмжээ ябуулга үнгэргэлгэдэ хотын гудамжануудые оройдоошье һүүлэй үедэ үгэнэгүй. Харин мүнөө манай тамиршад ёһотойл эстафетэдэ хабаадажа байна. Соведүүдэй талмай, Ленинэй толгой тойроод урилдахада ондоо, зосоо муу байдаг", - гээд Надежда Суворова һанамжална.

"Буряад үнэн" Хэблэлэй байшанай генеральна директорэй орлогшо Леонид Будаев, Физическэ культура болон спортын талаар республиканска хорооной таһагые даагша Баир Дашибальжиров гэгшэд сугларагшадые амаршалхадаа, тус эстафетэ хэдэн олон жэл соо түрүү мүрысөөнүүдэй нэгэн болоно гээшэ. Буряадаймнай суута тамиршад Татьяна Позднякова, Надежда Мироманова-Виноградова, Павел Яковлев, Геннадий Темников болон бусад "Буряад үнэнэй" эстафетэдэ хабаадажа, яһала һайн һорилго гараа гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Жэл бүри дүрбэн шанга гүйлдөөнэй түрүушын шатада илалта түйлаһан спортсмен тусхай шан абадаг һайн заншалтай. 40-дэхи һургуулиин шаби Юлия Лукьянчикова, 32-дохи һургуулиин Александр Федоров, технологическа университедэй оюутад, Захааминһаа уг гарбалтай Валерия Дылыкова, спортын мастер Александр Иванов гэгшэд шалгараа. Тэдээндэ ганса тусхай шан барюулагдаагүй, тиихэдэ "Спортивная Бурятия" гэһэн ниитын жаса Россиин эстрадын ургажа ябаа одон болохо Нюшын концертдэ биледүүдээр урмашуулаа.

Шэхэ хатуушуулай тусхай коррекционно һургуулиин хүбүүд, басагад хоёр дахин илалта түйлаа. Технологическа университет, Улаан-Үдын түмэр замай транспортын институт, 28-дахи санаторно һургуули мүн лэ хоёр-хоёр дахин шалгараа. Дунда һургуулинууд соohoo 49-дэхи һургуулиин басагад, 14-дэхи гимназиин хүбүүд түрүүлжэ гарабад. 14-дэхи гимназии хэдэн арбан жэл соо түрүү һуури эзэлээгүй байгаа. Тус мурысөөндэ хабаадаһан 65-дахи һургуулиин шабинарые хараад баярламаар байгаа. Юуб гэхэдэ, энэ һургуули 2011 онһоо хаалгатай, үхибүүдынь ондоо һуралсалай гуламтануудаар тараагданхай. Хэды тиигэбэшье, эндэхи хүбүүд, басагад һургуулиингаа нэрэ хамгаалһан зандаа.

Борис БАЛДАНОВ,
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фото-зураг.